

Ztráta třiceti procent území, třetiny obyvatelstva, třetiny orné půdy a dvou třetin průmyslové kapacity. Přerušení hlavních železničních a silničních tepen. Ale především desítky tisíc vysídlených Čechoslováků, Židů i politicky nepohodlných sudetských Němců z pohraničí do vnitrozemí. Pronásledování odpůrců nacismu. Útoky stoupců nacismu na Čechy a Židy. Přestřelky mezi henleinovci a československými ozbrojenými složkami, během nichž zemřela spousta československých četníků, příslušníků armády, státní policie a finanční stráž. To vše přinesly do Československa rok 1938 a Mnichovská dohoda. Poznamenaly i životy východočeských pamětníků, jejichž vzpomínky natočili dokumentaristé neziskové organizace Post Bellum.

{jathumbnail off}

"Rok 1938 lze nepochybně označit za nejtragičtější, ale také nejdynamičtější období Československých dějin. Na jedné straně naděje, odvaha a nadšení se bránit, na té druhé nesmírné zklamání, hořkost a pocit zrady. Ačkoliv o okolnostech Mnichovské dohody, mobilizace a demobilizace, potažmo pohraničního opevnění, toho bylo napsáno již mnoho, ne tolik se hovoří a ví o období druhé republiky (1. října 1938–14. března 1939). V té době se Československá "okleštěná" republika vzdala parlamentní demokracie a na základě vnějších, ale i vnitřních příčin, si zvolila cestu zapření první republiky," komentuje tehdejší situaci ředitel východočeské pobočky Paměti národa Tomáš Heller.

"Proto je nejen pro badatele, ale i pro zájemce o novodobou československou historii nesmírně

Napsal uživatel René Herzán
Sobota, 29 Září 2018 04:50

poučné ponořit se do příběhů lidí, kteří se museli po Mnichovu vyrovnávat s národní katastrofou," myslí si Heller, podle nějž je také zajímavé sledovat problémy, které byla nucena druhorepubliková vláda řešit. "Migrace, sociální traumata, vzestup nacionalistických a xenofobních sil, ale také závist, hledání obětních beránků a politika národního sobectví ukázaly odvrácenou tvář československého demokratismu. Druhá republika vypovídá o stavu dnešní společnosti mnohem více, než jsme ochotni si přiznat," dodává.

František Zahrádka

Odsun z pohraničí zažil na vlastní kůži pamětník František Zahrádka, jehož příběh před deseti lety zdokumentoval Martin Indra pro projekt Iron Curtain Stories. Otec pamětníka byl částečně invalidní kvůli válečnému zranění, které utrpěl v první světové válce, a proto pracoval jako pomocný zaměstnanec na dráze. Jak pamětník vzpomínal, díky tomu se s rodiči a bratrem hodně stěhovali podle toho, kam byl otec zrovna přeložen.

"Otec byl služebně přesunut do Meziměstí u Broumova. Tam jsem začal chodit do školy v roce 1936 a prakticky vyrůstali jsme s německejma dětma. Do roku 1936–1937 nebyly problémy, ale v roce 1937 už ty starší kluci vo 3, vo 4 roky říkali: ‚Počkej, pudeš.‘ A pak už dokonce zakázali svejmu dětem ty Němci si s náma hrát, i když třeba to byli slušní lidi, někteří z nich," uvedl pamětník s tím, že ale i meziměstští Němci měli pročeskoslovenské smýšlení, což ukázal na své vzpomínce na úmrtí prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka. "Já jsem se dozvěděl o úmrtí prezidenta Masaryka toho 14. září 1937 tak, že mě otec vedl do školy, a po cestě k nám z hospody v Meziměstí u Broumova vyběh německej majitel se slzama v očích a sděloval tátovi, že prezident Masaryk umřel, že to hlásili v rádiu. Tehdy my jsme měli rádio prakticky až ke konci války. A skutečně ten Němec měl slzy v očích a říká: ‚To nebude nic dobrýho,‘" vyprávěl pamětník.

Větší problémy začali Zahrádkovi v německém pohraničí pociťovat až v roce 1938. Vše nakonec vyvrcholilo jedné říjnové noci, kdy byli doslova vyhnáni ze svého domu. Společně s dalšími českými rodinami nasedli do nočního transportu do Chocně, který byl dokonce, jak pamětník vzpomínal, ostřelován. Až do odvolání mobilizace žil pamětník s rodinou v Chocni, kde jeho mladší bratr utrpěl těžký úraz. Otec pamětníka byl navíc v té době odeslán služebně ke Svitavám a všechny tyto negativní události dolehly na matku pamětníka tak, že se psychicky zhroutila.

Tehdy osmiletého Františka Zahrádky se v Chocni ujali cizí lidé, s nimiž žil nějakou dobu v

Září 1938 v Královéhradeckém kraji: František Zahrádka - Broumovsko

Napsal uživatel René Herzán
Sobota, 29 Září 2018 04:50

železničním vagónu, spal ve staré vaně, jídlo a oblečení mu pomáhali shánět mimo jiné i skauti. Nakonec si pro něj přesně v den zahájení okupace Československa německými vojsky, tedy 15. března 1939, přijela jeho teta a odvezla ho k sobě do Veselí nad Lužnicí. Rozdělená rodina začala žít znovu pohromadě až v roce 1942 po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Bydleli společně v Českých Budějovicích do roku 1944, kdy oba rodiče pamětníka zatkl gestapo.

Celý životní příběh [Františka Zahrádky](#) společně s dobovými [fotografiemi](#) najdete v archivu Paměti národa na www.pametnaroda.cz

.pagenavbar{z-index: 0;}

[zpět na článek](#)